

Suvestinė redakcija nuo 2024-04-17

Įsakymas paskelbtas: TAR 2022-01-24, i. k. 2022-01034

Nauja redakcija nuo 2023-06-20:

Nr. [A1-409](#), 2023-06-19, paskelbta TAR 2023-06-19, i. k. 2023-12146

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL VAIKO GEROVĖS 2022–2026 METŲ VEIKSMŲ PLANO PATVIRTINIMO**

2022 m. sausio 24 d. Nr. A1-52
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo 9 straipsnio 2 punktu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimo Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių“ 1.6.9 papunkčiu ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023–2025 metų strateginį veiklos planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. A1-32 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023–2025 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“:

1. T v i r t i n u Vaiko gerovės 2022–2026 metų veiksmų planą (pridedama).
2. R e k o m e n d u o j u savivaldybėms dalyvauti įgyvendinant Vaiko gerovės 2022–2026 metų veiksmų planą ir pagal finansines galimybes prisidėti prie jo įgyvendinimo.
3. P a v e d u šio įsakymo vykdymo kontrolę viceministrui pagal veiklos sritį.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Monika Navickienė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministro 2022 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. A1-52

VAIKO GEROVĖS 2022–2026 METŲ VEIKSMŲ PLANAS

Pakeistas priedo pavadinimas:

Nr. [A1-117](#), 2023-02-27, paskelbta TAR 2023-02-27, i. k. 2023-03379

Nr. [A1-409](#), 2023-06-19, paskelbta TAR 2023-06-19, i. k. 2023-12146

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vaiko gerovės 2022–2026 metų veiksmų plano (toliau – Veiksmų planas) paskirtis – organizuoti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023–2025 metų strateginio veiklos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. A1-32 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023–2025 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“, priemonės „Įgyvendinti priemonės šeimos ir vaiko gerovei“, kitų vaiko gerovę užtikrinančių priemonių įgyvendinimą ir paslaugų teikimą. Tai padėtų įveikti šioje srityje kylančius iššūkius – užtikrinti geriausius vaikų interesus, laiku suteikti pagalbą vaikams situacijose, neigiamai veikiančiose jų gerovę, taikyti prevencijos priemones, teikti pagalbą vaikų tėvams, globėjams (rūpintojams), įgalinant juos tinkamai rūpintis vaikais ir užtikrinti visas jų teises.

Punkto pakeitimai:

Nr. [A1-117](#), 2023-02-27, paskelbta TAR 2023-02-27, i. k. 2023-03379

Nr. [A1-409](#), 2023-06-19, paskelbta TAR 2023-06-19, i. k. 2023-12146

2. Veiksmų plane vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme ir Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme.

3. Veiksmų planu siekiama įgyvendinti šių dokumentų numatytus tikslus ir (ar) uždavinius:

3.1. Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto 2013 m. spalio 4 d. pateiktų rekomendacijų Nr. CRC/C/LTU/3-4 „Lietuvos trečiojo ir ketvirtojo periodinių pranešimų baigiamosios išvados Lietuvai, kurias Komitetas priėmė šešiasdešimt ketvirtojoje sesijoje (2013 m. rugsėjo 16 d. – spalio 4 d.)“;

3.2. 2021 m. kovo 24 d. Europos Komisijos komunikatu Nr. COM(2021) 142 Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui patvirtintos Europos Sąjungos vaiko teisių strategijos;

3.3. Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“;

3.4. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“.

4. Rengiant Veiksmų planą, įvertinti Vaiko gerovės 2019–2021 metų veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. lapkričio 5 d. įsakymu Nr. A1-612 „Dėl Vaiko gerovės 2019–2021 metų veiksmų plano patvirtinimo“ (toliau – Vaiko gerovės 2019–2021 metų planas), įgyvendinimo rezultatai. Pažymėtina, kad įgyvendinant Vaiko gerovės 2019–2021 metų planą buvo vykdomos priemonės, kuriomis siekta užtikrinti vaiko gerovę, pvz., plėtojama ir stiprinama vaikų dienos centrų veikla, užtikrinamas kompleksinių paslaugų visoms šeimoms, auginančioms vaikus, prieinamumas visose savivaldybėse, remiamos nevyriausybinių organizacijų veiklos, skirtos šeimoms, auginančioms vaikus, palaikyti, tėvų, globėjų (rūpintojų) tėvystės įgūdžiams stiprinti, – tai kūrė tinkamas sąlygas vaikams saugiai augti šeimoje. Toliau plėtos priemonės, skirtos vaikams nuo visų smurto formų apsaugoti, o nuo smurto nukentėjusiems vaikams – reikalingai kompleksinei pagalbai suteikti. Vaiko

gerovės 2019–2021 metų plano įgyvendinimo laikotarpiu įgyvendinta vaikų dienos socialinės priežiūros akreditacija. Toliau vykdyti įvairių sričių specialistų, dirbančių vaiko teisių ir (ar) gerovės srityje, mokymai, kitos priemonės, skirtos jų turimoms kompetencijoms tobulinti, įgyvendintos įvairios viešinimo veiklos, skirtos visuomenės informuotumui ir sąmoningumui vaiko teisių klausimais didinti, visuomenės tolerancijai smurtui prieš vaikus mažinti. Vaiko gerovės 2019–2021 metų plano įgyvendinimo priemonės padėjo kuriant vaikų gerovę, tačiau siekiant sukurtų rezultatų tvarumo tikslinga tęsti tam tikrų priemonių, turinčių teigiamą poveikį vaikams ir jų šeimoms, įgyvendinimą. Atsižvelgiant tiek į naujus iššūkius vaiko gerovės srityje, tiek į kitas aktualias problemas, turinčias neigiamą poveikį vaikams, svarbu įgyvendinti naujas priemones, kurios leistų kurti vaikams saugią ir laimingą vaikystę. Prie tokių naujų iššūkių galima priskirti COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) pandemijos pasekmes vaikams, kurios neigiamai paveikė įvairias vaikų gyvenimo sritis – socialinius santykius, socialinę integraciją, psichinę ir fizinę sveikatą, mokymą(si), laisvalaikį, užimtumą ir kt.

5. Įgyvendinant Vaiko gerovės 2019–2021 metų planą, siekiant mažinti vaikų socialinę atskirtį, skatinti pažeidžiamiausių vaikų sėkmingą integraciją į visuomenę, užtikrinti prasmingą laisvalaikį, ugdyti jų socialinius įgūdžius, prisidėti prie pagalbos šeimai, buvo finansuojama vaikų dienos centrų savivaldybėse veikla. Prie vaikų dienos centrų veiklos finansavimo prisidėjo ir pačios savivaldybės, skirdamos lėšų iš savo biudžeto. Šiandien vaikų dienos centrai teikia nestacionarias dienos socialinės priežiūros paslaugas visiems vaikams, gyvenantiems bendruomenėje. Nevyriausybinų organizacijų nuomone, vaikų dienos centrų veikla ypač svarbi kaimo, atokiose vietovėse, kuriose paslaugų prieinamumas labai ribotas. 2019 m. finansuota 345 vaikų dienos centrų veikla, paslaugos suteiktos 9 320 vaikų ir 5 744 šeimoms, 2020 m. finansuota 376 vaikų dienos centrų veikla, paslaugos suteiktos 9 597 vaikams ir 5 739 šeimoms, 2021 m. finansuota 445 vaikų dienos centrų veikla, jų paslaugas gavo 10 908 vaikai ir 7 770 šeimų. Taigi statistiniai duomenys rodo, kad vaikų dienos socialinės priežiūros poreikis išlieka didelis. Taip pat 2021 m. įgyvendinta vaikų dienos socialinės priežiūros akreditacija, siekiant užtikrinti, kad visuose vaikų dienos centruose vaikams ir šeimoms būtų teikiamos vienodai kokybiškos paslaugos, o dienos centrai gautų tvaresnį ir stabilesnį finansavimą.

6. Užtikrinti paslaugas visoms šeimoms savivaldybėse labai padėjo ir kita priemonė – kompleksinės paslaugos šeimoms ir vaikams. Šeimoms, auginančioms vaikus, buvo teikiamos tokios paslaugos kaip pozityvios tėvystės mokymai, psichosocialinė pagalba, šeimos įgūdžių ugdymas, mediacijos paslaugos, vaikų priežiūros paslaugos, pavėžėjimo paslaugos. Užtikrintas paslaugų šeimoms organizavimas ir koordinavimas, aktyvus gyventojų informavimas apie šias paslaugas. 2021 m. atlikta kompleksinių paslaugų teikėjų apklausa parodė, kad labiausiai pasiteisinusios paslaugos buvo psichologo konsultacijos, pozityvios tėvystės mokymai ir vis labiau populiarėjanti mediacijos paslauga. Iki 2021 m. vasario mėnesio kompleksinėmis paslaugomis šeimoms ir vaikams pasinaudojo 73 tūkst. asmenų, nors planuotas siektinas rodiklis buvo tik 30 000 asmenų. Tai rodo kompleksinių paslaugų patrauklumą ir didelį jų poreikį. Atsižvelgiant į tai, kad kompleksinės paslaugos vertinamos ir jų paklausa išlieka didelė, šias paslaugas tikslinga teikti ir toliau. Kompleksinės paslaugos šeimoms ir vaikams yra ir prevencinė priemonė, padedanti užkirsti kelią atsirasti neigiamoms krizinių situacijų pasekmėms.

7. Svarbus partneris, įgyvendinant tiek anksčiau minėtas priemones, tiek plėtojant kitas veiklas, kuriomis prisidedama prie vaiko gerovės, prie šeimų, auginančių vaikus, įgalinimo, pagalbos sudėtingose situacijose, šeimų galimybių tinkamai rūpintis vaikais plėtojimo, yra nevyriausybinių organizacijų. Vienas iš sėkmingai įgyvendintų priemonės, kuria siekiama ugdyti tėvystės įgūdžius, projektų – „Tėvų linija“, kurio tikslas – teikti konsultacinę pagalbą telefonu tėvams, globėjams (rūpintojams) pozityvios tėvystės, vaikų auklėjimo, kitais klausimais. Paskambinę nemokamu telefono numeriu, tėvai, globėjai (rūpintojai) su psichologu gali pasikonsultuoti jiems rūpimais vaikų auklėjimo klausimais. Specialistai padeda tėvams, globėjams (rūpintojams) suprasti vaikų elgesį, pataria, kaip elgtis kilus bendravimo su vaiku problemų įvairiais jo amžiaus tarpsniais ir rasti geriausią sprendimą. Jei situacija įtempta, specialistai padeda tėvams nusiraminti ar, jei reikia, suvaldyti pyktį. Tėvų linijos konsultacijų poreikis ypač išaugo karantino, paskelbto dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) pandemijos, metu. Jį lėmė pandemijos ir karantino poveikis šeimų santykiams, kai dėl įtampos, socialinių ryšių, judėjimo,

laisvalaikio apribojimo padidėjo nerimas, įtampa, padaugėjo konfliktinių situacijų, taip pat ir fizinio bei kitų formų smurto prieš vaikus atvejų. Iš viso Tėvų linijos suteiktų konsultacijų laikas pailgėjo nuo 360 valandų 2017 m. iki 3 298 valandų 2020 m. Tai taip pat rodo šio turinio priemonės testinimo poreikį.

8. Paminėtini svarbūs pasiekimai ir vaiko globos sistemos pertvarkos srityje. 2021 m. gruodžio mėn. beveik 78 proc. visų globos sistemoje esančių vaikų gyveno šeimai artimoje aplinkoje, t. y. globėjų (rūpintojų) šeimose, šeimynose, buvo prižiūrimi budinčių globotojų šeimose. Kiek daugiau nei 11 proc. vaikų buvo globojami (rūpinami) bendruomenėje, t. y. bendruomeniniuose vaikų globos namuose, apie 11 proc. – globos įstaigose. Gerėja globos centrų teikiamų paslaugų kokybė – globos centrai svariai prisideda prie vaiko globos sistemos pertvarkos proceso, aktyviai ieškodami globėjų (rūpintojų), budinčių globotojų, įtėvių, šeimynos narių ir juos rengdami, taip pat teikdami įvairias paslaugas globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, šeimynoms, įtėviams ir jų šeimose augantiems vaikams. Įgyvendinant globos sistemos pertvarką, svarbų vaidmenį vaidina ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba) atestuoti asmenys, t. y. specialistai, kurie yra įgiję teisę rengti globėjus (rūpintojus), budinčius globotojus, įtėvius, šeimynos narius pagal Tarnybos direktoriaus tvirtinamą Globėjų (rūpintojų), budinčių globotojų, įtėvių, bendruomeninių vaikų globos namų darbuotojų mokymo ir konsultavimo programą. Siekiant ir toliau skatinti vaikų globą (rūpybą) šeimoje, planuojama tęsti priemonės, skirtos nevyriausybinėms organizacijoms, teikiančioms paslaugas globėjams (rūpintojams), įtėviams, budintiems globotojams, šeimynų dalyviams, Tarnybos atestuotiems asmenims, globos centrų darbuotojams, bendruomeninių vaikų globos namų darbuotojams ir viešinančioms vaiko globą (rūpybą) šeimoje bei įvaikinimą, įgyvendinimą.

9. Vertinant dažniausius galimus vaiko teisių pažeidimus, nerimą kelia tai, kad, nepaisant gerėjančių tendencijų, smurto prieš vaikus atvejų nemažėja. Tarnybos duomenimis, 2020 m. iš viso gauta 39 430 pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus, iš kurių 54 proc. buvo susiję su galimu smurtu prieš vaiką. Nors pasitvirtino tik šiek tiek daugiau nei pusė (50,6 proc.) visų pranešimų, atvejai, susiję su galimu smurtu prieš vaikus, lieka vienu iš dažniausiai nustatomų vaiko teisių pažeidimų. Tarnybos duomenimis, 2020 m. buvo užfiksuotas 2 841 galimo smurto prieš vaikus atvejis, o smurtą galimai patyrė 4 120 vaikų. Todėl būtina tęsti priemonių, skirtų vaikams nuo visų smurto formų apsaugoti, įgyvendinimą, taip pat plėtoti paslaugas ir kitus pagalbos mechanizmus, kurie užtikrintų įvairiapusės kokybiškos pagalbos nuo smurto nukentėjusiam vaikui suteikimą. Šiam tikslui yra numatoma tęsti priemonės, pagal kurią finansuojamos nevyriausybinių organizacijų teikiamos kompleksinės paslaugos vaikams, nukentėjusiems nuo smurto ar netiesioginio smurto artimoje aplinkoje (liudytojams), ir jų šeimų nariams, įgyvendinimą.

9¹. Siekiant užtikrinti tinkamą Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimo kodekso 691 straipsnio 3 dalies ir Įpareigojimo dalyvauti bendravimo su vaikais tobulinimo programose (kursuose) vykdymo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. 1517 „Dėl Įpareigojimo išklausti bendravimo su vaikais tobulinimo kursus vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 23 punkto įgyvendinimą, numatoma tęsti priemonės, pagal kurią teikiamas finansavimas bendravimo su vaiku kursams nepasiturintiems vaikų tėvams, globėjams (rūpintojams), įgyvendinimą.

Papildyta punktu:

Nr. [A1-420](#), 2022-06-20, paskelbta TAR 2022-06-20, i. k. 2022-13197

10. Atsižvelgiant į smurto prieš vaikus problemą, paminėtina ir tai, kad didelį nerimą kelia seksualinio smurto prieš vaikus atvejų skaičiai. Vaikų, nukentėjusių nuo seksualinės prievartos, pagalbos centro (toliau – Pagalbos centras) duomenimis, 2020 m. į Pagalbos centrą buvo nusiųsta 317 vaikų, galimai nukentėjusių nuo seksualinės prievartos. Iš jų net 116 vaikų, t. y. 36,6 proc., yra vaikai iki 10 metų, 27,4 proc. – vaikai nuo 11 iki 13 metų. 14–16 metų vaikų buvo apie 30 proc., vyresnių nei 16 metų vaikų – apie 6 proc. Ši statistika rodo, kad jaunesnio amžiaus vaikai yra ypač pažeidžiami. Apskritai seksualinis smurtas prieš vaikus daro stiprų neigiamą poveikį visam vaiko gyvenimui. Pvz., Paramos vaikams centras nurodo, kad vaikai, patyrę seksualinį smurtą, turi seksualinio elgesio sutrikimų, kurie pasireiškia ir suaugus. Tai gali būti nesaugus seksualinis elgesys, lemiantis nepilnamečių nėštumą, lytiškai plintančias ligas. Vaikai, patyrę smurtą, yra du kartus labiau linkę į savižudišką elgesį, patyrę seksualinį

smurtą – aštuonis kartus dažniau bando nusižudyti. Mokslininkų teigimu, seksualinis smurtas ypač sutrikdo vaikų savastį – jie ima jausti gėdą ir kaltę. Tyrinėjant jaunų žmonių, sergančių anoreksija ir (ar) bulimija, istorijas, dažnai nustatoma, kad jie vaikystėje yra patyrę seksualinį ir (ar) emocinį smurtą. Tai rodo, jog seksualinis smurtas sužaloja vaiką visam gyvenimui, todėl labai svarbu vykdyti prevencinę veiklą, padedančią apsaugoti vaikus nuo seksualinio smurto, ir plėtoti kokybišką pagalbą nuo smurto nukentėjusiems vaikams. Šiuo tikslu Lietuvoje 2016 m. buvo įsteigtas Vaikų, nukentėjusių nuo seksualinės prievartos, pagalbos centras, užtikrinantis kompleksinę pagalbą vaikams ir jų šeimų nariams. Atsižvelgiant į poreikį apsaugoti vaikus nuo smurto, o nukentėjusiems vaikams teikti kokybišką pagalbą, tikslinga plėtoti Pagalbos centro veiklą, investuojant ne tik į teikiamos kompleksinės pagalbos kokybę, bet ir kuriant naujas priemones, orientuotas į seksualinio smurto prevenciją.

11. Svarbu spręsti ir kitas aktualias problemas, susijusias su vaiko gerove, ypač tose srityse, kuriose paslaugų ir pagalbos vaikams trūksta labiausiai. Prie tokių sričių galima priskirti, pvz., pagalbą ir paslaugas vaikams ir jauniems žmonėms, kuriems būdingos kompleksinės elgesio problemos. Šiai tikslinei grupei prieinamos kokybiškos pagalbos stoka dažnai įvardijama kaip viena iš didžiausių socialinių problemų. Tai patvirtina ir vienas iš naujausių tyrimų, atliktų 2021 m. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Ministerija) užsakymu, – „Paslaugų šeimoms prieinamumo analizė“. Šis tyrimas atskleidė, kad šeimos, kuriose auga vaikai ir jaunuoliai, turintys elgesio problemų, susiduria su jiems tinkamų paslaugų ir kitų pagalbos priemonių prieinamumo stoka, ypač tokių, kurios atitiktų jų individualius poreikius, kurtų reikšmingus pokyčius. Tyrimas parodė, kad šeimoms, kuriose auga vaikai, turintys elgesio iššūkių, kyla didesnė rizika patirti socialinės deprivacijos riziką dėl sistemingai nepatenkinamų svarbių jų poreikių, be to, šie vaikai ir jų šeimos yra pažeidžiamesni paslaugų joms nepakankamumo požiūriu. Tyrime dalyvavę respondentai nurodė, kad reikalingos ankstyvosios prevencinės programos vaikams, turintiems elgesio ir emocinių sutrikimų, linkusiems nusikalsti, kad ne visais atvejais padeda tik psichologo konsultacijos ir kita šiuo metu prieinama pagalba, nes reikia įrodymais grįstų, specializuotų paslaugų, programų ir kitų pagalbos priemonių. Šiuo tikslu 2020 m. Lietuvoje pradėta diegti Multidimensinė šeimos terapijos (toliau – MDFT) programa. Tai – įrodymais grįsta programa, skirta 11–19 metų vaikams ir jauniems žmonėms (Lietuvoje pasirinkta 11–17 metų vaikų tikslinė grupė), kuriems būdingos kompleksinės elgesio problemos. MDFT programos poveikio tyrimų duomenimis, ši programa keičia socialiai nepriimtina vaiko elgesį, padeda spręsti vaiko psichinės sveikatos iššūkius, pagerina jo pasiekimus mokykloje ir smarkiai sustiprina šeimos funkcionavimą. Svarbu ir tai, kad pagal MDFT programą dirbama ne tik su pačiu vaiku, bet ir su jo artima aplinka, turinčia reikšmingą poveikį vaiko elgesiui, t. y. su tėvais ir kitais šeimos nariais, mokykla, draugais, su kuriais vaikas leidžia laisvalaikį. Lietuvoje sudarytos 3 MDFT specialistų komandos. Darbo su vaikais ir jų šeimomis pagal MDFT programą pradžia Lietuvoje parodė, kad ji iš tikrųjų kuria reikšmingą pokytį vaikų ir šeimų gyvenime, teigiamai veikia vaikų elgesį, todėl tikslinga tęsti šios programos įgyvendinimą ir užtikrinti jos prieinamumą vaikams ir jauniems žmonėms, kuriems tokios pagalbos reikia labiausiai.

12. Kita aktuali problema – tai vaikai, augantys konfliktines skyrybas išgyvenančiose šeimose. 2020 m. iš viso buvo įregistruota 7 400 ištuokų. 100 santuokų tenkančių ištuokų padaugėjo nuo 44,5 proc. 2019 m. iki 48,9 proc. 2020 m. Vaikų pagalbos linijos duomenimis, 2020 m. vienas iš dažniausių klausimų, kuriais į Vaikų pagalbos linijos konsultantus kreipėsi suaugusieji, buvo teisinė informacija, susijusi su skyrybomis ir tokiais skyrybų aspektais kaip vaiko gyvenamosios vietos nustatymas, bendravimo tvarkos nustatymas ar pakeitimas, tėvams nutraukus santuoką, ir kt. Pažymėtina, kad karantino laikotarpiu (2020 m. kovo–birželio mėn.) suaugusieji dažniausiai kreipėsi dėl vieno iš tėvų, gyvenančio atskirai nuo vaiko, bendravimo su vaiku sąlygų neužtikrinimo bei galimo psichologinio smurtavimo prieš vaiką (pvz., dėl vaiko nuteikinėjimo vieno iš tėvų atžvilgiu, nepagarbaus bendravimo su vienu iš tėvų vaiko akivaizdoje ir kt.). Tarnybos duomenimis, daugėja atvejų, kai tėvai piktybiškai skundžia buvusį sutuoktinį dėl galimų vaiko teisių pažeidimų, taip siekdami išspręsti konfliktiškų skyrybų klausimą. Visa tai taip pat turi neigiamą poveikį vaikų ir ypač paauglių savijautai, elgesiui, santykiams su tėvais, todėl, siekiant užtikrinti vaikų gerovę, būtina plėtoti paslaugas ir kitas pagalbos priemones, kurios padėtų vaikams jų tėvų skyrybų metu, ypač jei šiame procese tarp buvusių sutuoktinių kyla nesutarimų.

13. Vertinant minėto tyrimo „Paslaugų šeimoms prieinamumo analizė“ rezultatus, pažymėtina ir tai, kad svarbi tikslinė grupė yra ir vaikai, išgyvenantys paauglystės krizę. Paauglystės laikotarpis pats savaime yra sudėtingas laikas vaiko gyvenime, kuris gali lemti pablogėjusius vaiko akademinius pasiekimus, polinkį į rizikingą elgesį, suprastėjusius tarpusavio santykius su tėvais, bendraamžiais, kitais aplinkiniais ir kt. Tai pasakytina ir apie tuos vaikus, kurie niekada anksčiau nepatyrė socialinių rizikų. Paauglystės laikotarpiu, kai vaikas pereina iš vaikystės į suaugusiojo gyvenimą, jo gyvenime vienu metu vyksta daugybė skirtingų procesų skirtingais lygmenimis: fiziologinių, psichologinių, socialinių. Vyksta daug pokyčių vaiko kūne, kurie sukelia ir nemalonių pojūčių, taip pat daug asmenybės pasikeitimų – paauglys ieško savęs, bando suprasti, kas jis yra, dėl to jis kvestionuoja visus ir viską. Paauglį vis labiau pradeda dominti santykiai su bendraamžiais, ir tai yra natūralu, nes ja šiuo laikotarpiu svarbu perimti sudėtingus socialinius ryšius, išmokti kurti tarpusavio santykius, suprasti savo vaidmenį bendraujant su kitais. Dar kitaip paauglystę galima vadinti identiteto krize, nes vaikas bando suprasti, kas jis yra, kokie jo poreikiai, ribos, norai ir vertybės. Taigi iššūkių šiuo laikotarpiu gali kilti bet kuriam vaikui, todėl svarbu plėtoti paslaugas ir pagalbos priemones, kurios būtų orientuotos į vaikus, išgyvenančius paauglystės krizę, bei į jų individualius poreikius.

14. Siekiant didinti valstybės ir visuomenės pagarbą motinystei, tėvystei, globai ar rūpybai, stiprinti pareigą auklėti vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, tikslinga ir toliau skirti vienkartinės premijas asmenims, gavusiems valstybės apdovanojimą – ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ medalių.

15. Visų minėtų paslaugų, taip pat ir kitų vaikams ir jų šeimoms prieinamų paslaugų kokybę daugiausia priklauso nuo paslaugas ir pagalbą teikiančių specialistų profesinių kompetencijų. Svarbu, kad specialistai turėtų galimybes nuolat mokytis, nes pasaulis sparčiai keičiasi, paslaugų srityje taip pat atsiranda įvairių, specialistų darbui reikšmingų naujovių. Kartu darbo su vaikais ir šeimomis sėkmė priklauso ir nuo visuomenėje vyraujančių nuostatų, įsitikinimų, požiūrių. Pvz., smurto prieš vaikus problemą galima sėkmingai spręsti tik tuo atveju, jei, kuriant smurto atpažinimo ir identifikavimo mechanizmus, tinkamą teisinę bazę, plėtojant pagalbą ir paslaugas, kartu bus skiepijamas ir visuomenės nepakantumas smurtui prieš vaikus ir smurtui apskritai. Užtikrinant vaikų gerovę, svarbu skatinti tinkamą vaiko teisių supratimą, didinti vaikų dalyvavimą priimančiais sprendimus. Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, svarbu tęsti priemonių, skirtų vaiko teisių apsaugos srities ir (ar) vaiko gerovės srities specialistų kompetencijoms tobulinti, viešinimo, visuomenės informavimo ir ugdymo bei sąmoningumo didinimo priemones vaiko teisių, vaiko gerovės ir šeimos gerovės klausimais plėtoti, bendradarbiavimui su tarptautinėmis organizacijomis vaiko gerovės ir smurto prieš vaikus prevencijos srityje vystyti, informacijai visuomenėje skleisti, įgyvendinimą. Galiausiai, siekiant formuoti įrodymais grįstą politiką, svarbu įgyvendinti priemones, kurios leistų vertinti taikomų priemonių, prieinamų paslaugų kokybę, poveikį vaikams ir šeimoms, politikos prioritetų, pasirinktų atsižvelgiant į esamas socialines problemas, svarbą. Todėl bus siekiama ir toliau vykdyti nacionalinius ir tarptautinius tyrimus, studijas bei projektus.

16. Strateginės Veiksmų plano kryptys:

16.1. prevencinė – įgyvendinamos Veiksmų plano priemonės, orientuotos į paslaugų vaikui ir šeimai prieinamumo užtikrinimą, trūkstančių paslaugų plėtrą, siekiant, kad vaikai, ypač pažeidžiamiausi, gautų reikiamą pagalbą ir paramą, galėtų naudotis visomis savo teisėmis kartu su kitais vaikais, o šeimos būtų įgalintos tinkamai rūpintis vaikais ir tenkinti jų poreikius;

16.2. intervencinė – įgyvendinamos Veiksmų plano priemonės, skirtos iššūkiams, su kuriais susiduria vaikai ir jų šeimos, spręsti, siekiant mažinti šių iššūkių poveikį vaikų gyvenimui ir užkirsti kelią krizinėms situacijoms bei jų neigiamoms pasekmėms;

16.3. integracinė – įgyvendinamos Veiksmų plano priemonės, skirtos vaikų gerovei skatinti, vaikų socialinei atskirčiai mažinti, visuomenei vaiko teisių klausimais ugdyti ir šviesti, kitoms veikloms, svarbioms vaiko gerovei, tarpinstituciniam ir tarptautiniam bendradarbiavimui skatinti vaiko gerovės ir vaiko teisių srityje, įgyvendinti.

II SKYRIUS VEIKSMŲ PLANO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

17. Veiksmų plano tikslas – įgyvendinti vaiko gerovei skirtas priemonės, kurios padėtų užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus, ypač daug dėmesio skiriant pažeidžiamiausiems vaikams, didinant paslaugų ir kitų pagalbos mechanizmų prieinamumą vaikams ir jų šeimoms, didinti visuomenės sąmoningumą ir informuotumą vaiko teisių klausimais, plėtoti priemonės, kurios padėtų stiprinti vaikų šeimas, taip užtikrinant saugią, ugdomąsi skatinančią aplinką vaikui, vaiko tėvų, globėjų (rūpintojų) galimybes tinkamai rūpintis vaikais, taip pat kurti sąlygas vaikams visapusiškai ir harmoningai vystytis, kad vaikai būtų pasirengę savarankiškam gyvenimui visuomenėje.

18. Veiksmų plano uždaviniai:

18.1. sudaryti sąlygas plėtoti reikalingas paslaugas, atitinkančias vaikų ir jų šeimų individualius poreikius, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamiausiems vaikams ir jų šeimoms, kurios leistų užtikrinti, kad vaikams ir jų šeimoms būtų laiku suteikta pagalba, palaikymas, kad būtų sėkmingai įveikiami vaikams ir šeimoms kylantys iššūkiai ir užkirstas kelias krizinėms situacijoms bei jų neigiamoms pasekmėms;

18.2. plėtoti priemonės, kurios padėtų užtikrinti kokybišką vaiko globą (rūpybą), skatintų globą (rūpybą) šeimoje ir įvaikinimą;

18.3. tobulinti specialistų, dirbančių vaiko teisių ir (ar) vaiko gerovės srityje, profesines kompetencijas, įgalinančias juos teikti kokybiškas paslaugas ir pagalbą vaikams ir šeimoms;

18.4. didinti visuomenės informuotumą, sąmoningumą ir žinias vaiko teisių klausimais, ugdyti visuomenės, specialistų, tėvų, globėjų (rūpintojų) gebėjimus ir žinias aktualiais vaiko teisių, vaiko gerovės ir šeimos gerovės klausimais, plėsti tarpinstitucinį bei tarptautinį bendradarbiavimą;

18.5. įvertinti Veiksmų plane numatytų priemonių poveikį vaikams ir šeimoms.

III SKYRIUS

VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

19. Veiksmų plano įgyvendinimo rezultatai:

19.1. bus užtikrintas paslaugų prieinamumas vaikams ir šeimoms, plėtojant paslaugas ir pagalbą tose srityse, kuriose jų trūksta labiausiai, taip užtikrinant ir pažeidžiamiausių vaikų galimybes laiku gauti kokybišką pagalbą. Tai leis sėkmingai kovoti su vaikų ir jų šeimų socialine atskirtimi, krizių ir jų neigiamų pasekmių rizika;

19.2. bus užtikrintas paslaugų teikimas globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, tėvams, šeimynų dalyviams, viešinama globa ir įvaikinimas, siekiant sudaryti galimybes likusiam be tėvų globos vaikui gyventi šeimai artimoje aplinkoje;

19.3. bus tobulinamos specialistų, dirbančių vaiko teisių ir (ar) vaiko gerovės srityje, kompetencijos. Tai leis pagerinti vaikams ir šeimoms teikiamų paslaugų kokybę ir veiksmingumą;

19.4. bus užtikrinta informacijos vaiko teisių, vaiko gerovės ir šeimos gerovės klausimais sklaida, kuri padės ugdyti visuomenės sąmoningumą, pagarbą vaikams ir vaiko teisėms. Taip pat bus plėtojamas tarpinstitucinis ir tarptautinis bendradarbiavimas vaiko teisių ir vaiko gerovės srityje, atliekami tyrimai, kurie leis įvertinti paslaugų prieinamumą;

19.5. vykdant Veiksmų plano ir atskirų Veiksmų plano įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo stebėseną, bus įvertintas Veiksmų plane numatytų priemonių poveikis vaikų ir šeimų gerovei.

IV SKYRIUS

VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS, FINANSAVIMAS IR VERTINIMO KRITERIJAI

20. Veiksmų planas įgyvendinamas 2022–2026 metais.

Punkto pakeitimai:

Nr. [A1-117](#), 2023-02-27, paskelbta TAR 2023-02-27, i. k. 2023-03379

Nr. [A1-409](#), 2023-06-19, paskelbta TAR 2023-06-19, i. k. 2023-12146

21. Veiksmų planas finansuojamas iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, prie Veiksmų plano įgyvendinimo prisidėjus savivaldybėms – iš savivaldybių biudžetų lėšų, taip pat iš kitų teisėtų šaltinių. Veiksmų plano įgyvendinimo priemonių planas pateikiamas Veiksmų plano 1 priede.

22. Veiksmų plano įgyvendinimo stebėseną vykdo ir pasiektą pažangą vertina Ministerija.

23. Veiksmų plano įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir jų reikšmių sąrašas pateikiamas Veiksmų plano 2 priede.

Priedų pakeitimai:

1 priedas (pak. A1-287)

Papildyta priedu:

Nr. [A1-117](#), 2023-02-27, paskelbta TAR 2023-02-27, i. k. 2023-03379

Priedo pakeitimai:

Nr. [A1-409](#), 2023-06-19, paskelbta TAR 2023-06-19, i. k. 2023-12146

Nr. [A1-554](#), 2023-08-21, paskelbta TAR 2023-08-21, i. k. 2023-16400

Nr. [A1-830](#), 2023-12-13, paskelbta TAR 2023-12-13, i. k. 2023-24117

Nr. [A1-287](#), 2024-04-16, paskelbta TAR 2024-04-16, i. k. 2024-07003

2 priedas (pak. A1-554)

Papildyta priedu:

Nr. [A1-117](#), 2023-02-27, paskelbta TAR 2023-02-27, i. k. 2023-03379

Priedo pakeitimai:

Nr. [A1-409](#), 2023-06-19, paskelbta TAR 2023-06-19, i. k. 2023-12146

Nr. [A1-466](#), 2023-07-17, paskelbta TAR 2023-07-17, i. k. 2023-14658

Nr. [A1-554](#), 2023-08-21, paskelbta TAR 2023-08-21, i. k. 2023-16400

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-420](#), 2022-06-20, paskelbta TAR 2022-06-20, i. k. 2022-13197

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. A1-52 „Dėl Vaiko gerovės 2022–2023 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-517](#), 2022-08-02, paskelbta TAR 2022-08-02, i. k. 2022-16532

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. A1-52 „Dėl Vaiko gerovės 2022–2023 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

3.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-662](#), 2022-10-03, paskelbta TAR 2022-10-03, i. k. 2022-20093

Dėl socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. A1-52 „Dėl Vaiko gerovės 2022–2023 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

4.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-772](#), 2022-11-22, paskelbta TAR 2022-11-22, i. k. 2022-23468

Dėl socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. A1-52 „Dėl Vaiko gerovės 2022–2023 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

5.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-117](#), 2023-02-27, paskelbta TAR 2023-02-27, i. k. 2023-03379

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. A1-52 „Dėl Vaiko gerovės 2022–2023 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

6.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-409](#), 2023-06-19, paskelbta TAR 2023-06-19, i. k. 2023-12146

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. A1-52 „Dėl Vaiko gerovės 2022–2024 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

7.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-466](#), 2023-07-17, paskelbta TAR 2023-07-17, i. k. 2023-14658

Dėl socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. A1-52 „Dėl Vaiko gerovės 2022–2026 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

8.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-554](#), 2023-08-21, paskelbta TAR 2023-08-21, i. k. 2023-16400

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. A1-52 „Dėl Vaiko gerovės 2022–2026 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

9.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-830](#), 2023-12-13, paskelbta TAR 2023-12-13, i. k. 2023-24117

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. A1-52 „Dėl Vaiko gerovės 2022–2026 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

10.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-287](#), 2024-04-16, paskelbta TAR 2024-04-16, i. k. 2024-07003

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. sausio 24 d. įsakymo Nr. A1-52 „Dėl Vaiko gerovės 2022–2026 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo